

## שיעור מספר 1 בפסיכולוגיה של הכח

### נושאים מנהלתיים:

- מועדי ההפסקות ישתנו במהלך הסמסטר לטובת תפילת ערבית
- אין ספר
- חומר שלא יעבור בקורס לא יכלול במבחן.

### שעות קבלה

יום ד', 14:00 עד 15:00; יום ב' בתיאום מראש  
שעות קבלה מתקיימות במשרד של נורמן, בניין 2, חדר 2211

### נוכחות:

אין נוכחות חובה  
לא להגיע לשיעור אחרי 16:10, לא נכנסים.

### מבחן (100% מהציון):

אמריקאי: יש לענות על 25 מתוך 33 שאלות.

### רקע

שם הקורס, הפסיכולוגיה של הכוח והסמכות

אם נשאל 100 אנשים האם כוח הוא חיובי או שלילי, 85 יגידו שהוא שלילי. הכוח נתפס כמושג שלילי. נדון בהיותו של כוח חיובי הוא שלילי  
סמכות, מקובל לחשוב שהיא זהה לכוח. כאשר מתנגדים, מתנגדים גם לכוח וגם לסמכות.

### מה ההבדל:

הכח בא מבחוץ – היא ניתנת על ידי מצב, או סביבה.  
סמכות באה מבפנים – באה מתוך הקבוצה שעליה חלה הסמכות.

### כוח - הגדרה

כוח – היכולת להשפיע על ההתנהגות או על הרגשות של האחר.  
הצורך לכוח – הצורך להשפיע על ההתנהגות ועל הרגשות של האחר  
ההבדל בין אנשים הוא בצורך לכוח.

### למה זה חשוב:

הצורך להשפיע על ההתנהגות של האחר הוא ברור למדי.  
הצורך להשפיע על הרגשות מעורפל יותר. בפועל, הרגשות הן בעלות השפעה על ההתנהגות וההתנהגות היא בעלת השפעה על רגשות.  
דוגמא לנסיון להשפיע על רגש – מסע הפרסום האגרסיבי לגרום לאנשים לחגור חגורת בטיחות לא גרם לאנשים להתחיל לחגור חגורות, מה שכן פעל הוא הטלת קנסות.

### פרספקטיבה היסטורית

רוב הממצאים התיאורטיים על כוח הגיעו על מחקרים משנות ה-60 ו-70. מאז, מה שאנחנו יודעים על כוח בא בעיקר מתוך ארגונים (מחקר יישומי).  
לכן, רוב התיאוריות נובעות ממחקריים מהסוג הישן (לא יישומיים).

## אינטראקציה

כמו שיש את האדם שצריך את הכוח (המשפיע) יש את האדם שעליו מופעל הכוח (מושפע)  
השאלה מיהו מי תלויה בסיטואציה ובהתנהגות, כאשר שודד נכנס לבנק ומאיים באקדח אבל לא זוכה לאף תגובה, אין משמעות לכוח שלו, אין לו כוח.

## המשך הגדרות

### כוח מול שליטה

עפ"י ההגדרה המילונית, שליטה היא מילה נרדפת לכוח. ההגדרות בפסיכולוגיה מחדדות מעבר לכך לגבי ההבדלים בין המושגים. בקורס זה נגביל את עצמנו לכוח "חברתי"  
**כוח חברתי** – היכולת של אדם אחד להשפיע על ההתנהגות או האמוציות של עוד אדם אחד או יותר.  
<ההבדל הזה חשוב כאשר נדבר על צורך לכוח, ועל המשמעות של שליטה על אנשים רבים>

>

## David Winter

אחד מחלוצי החוקרים בתחום הפסיכולוגיה של הכוח.

### Winter's semantic space model

זהו מודל שמאפשר לסווג אינטראקציה כשליטת או חובית על פי הסמנטיקה (המילים) בהם היא באה לידי ביטוי

#### כיצד נקרא את המודל:

- המשכנע מסומן כ-O
- המושכנע הוא P

#### מערכת צירים:

- מימד הגובה של הקוביה, **מי יותר חזק ממי**, ככל שעולים יותר גבוה למשכנע יש יותר כוח מהמושכנע.
- מימד הרוחב של הקוביה, **התנגדות**, ככל שנעים יותר למרכז (ופחות ימינה) המושכנע מתנגד יותר לשכנוע
- מימד העומק, **לגיטימיות**, ככל שנעים יותר למרכז (ופחות שמאלה) הבקשה היא יותר לגיטימית או מוסרית

דוגמא:

נניח ובוס מנסה לשכנע את המזכירה שלו לשכב איתו, למרות התנגדותה (+ בציר הגובה, + בציר הרוחב, - בציר העומק)  
ניתקל יותר במילים כמו "כפייה", "כיבוש"<sup>1</sup> ו"למשול". אם המזכירה היתה מעוניינת בכך (- בציר הרוחב), למרות שידוע כי הדבר אינו לגיטימי. היינו נתקלים במילים כמו: "מהפנט", "מנצל" או "מפתה".

## שימוש ושימוש לא-נאות (misuse) בכוח

שימוש בכוח אינו דבר רע, על פניו, לשכנע משהו לעשות משהו כאשר אפילו יש ערך עבורו בכך.  
שימו לא-נאות בכוח, זהו שימוש בכוח למטרות שהערך שלהן בספק.

כחברה, לא תמיד ברור מה ההבדל בין שימוש מסוג כזה או אחר.  
החייל שמשתמש בנשק שלו כדי להגן על האזרחים, האם הוא שימוש נאות או לא בכוח. כפי שהכחה רואה זאת, מדובר בשימוש נאות.  
זהו עניין חברתי, אין הכרח שהתשובה תהיה זהה לתשובה של משהו מארה"ב. לארה"ב יש תרבות להפגין נגד הצבא שלה.  
משמע – ההחלטה הזו היא תלויה מקום, גיאוגרפיה וכו'.  
גם בישראל יש מקרים כאלה וכאלה, נבדיל בין שימוש מול מדינת אויב (סוריה ...) לעומת אוכלוסיה אזרחית.  
אין כאן תשובות חד-משמעיות.

דוגמא נוספת:

<sup>1</sup> אי אפשר שלא לשאול את עצמך, אם כך הוא הדבר, מאין בא "כבש את ליבה"?  
2 מתוך 3

כוכב רוק שמקיים יחסים עם אחת המעודדות, זהו בפירוש שימוש בכח. האם זהו שימוש נאות או לא ? הדעות על כך בכתה אינן חד-משמעיות. לעומת זאת עם ניקח סטודנטית ומרצה יש הסכמה ברורה שמדובר בשימוש לא לגיטימי.

### **שיעורי בית:**

ללמוד היטב את המודל של winter (כאמור, יהיה באתר ביום רביעי)